

zegd: Er is
n, met name
n leer
ieel namens
en.
indende
éénzijdig-
den!) inter-
etrokken bij
uds gehand-
(ik heb het
le broeders
n aan „das
eren Doctor
de was, als
iken, zoals
ijdaarmede
en naam!
putaten niet
er „synode“
gedeeld.
le deputaten
juist is, en
kerkeraden
dat die de-
hrijven heb-
LADEN OP-
IEMEN.
lderbos on-
de „synode“
dige aanwe-
ende leer is
n is voorge-
weten in.
ode“ „Depu-
a. met cand.
putaten van
eklaagd, dat
menten in-
e verze-
bben zij ge-
de bedoeling
getast“, zoo-
riums“. De
signaleerde?
synode“, en
zelf bij de
punt van die
„gelijk in de
33 geleerd
de“. „synode“ heeft
NIET terug-
aerhand, dat
p een goud-
eten, wat ze
ode“ het be-
n, dat cand.
t wilde aan-
e aanwezige
f onder-
n extra
geweest, of
et, dat deze
dus terug-
tje noodig.
t cand. Schil-
de heeft aan-
lling, dat de
egelen onder-
icht ter „sy-
ij zullen hem
nee in strijd
equentie van
ten onrechte
„Wij hebben
vendige aan-
CHTING ge-
ande besluit-
oren brengt?
olg, dat dit

Ik hoor Ridderbos en „De Strijdende Kerk“ al weer zeggen, het uit den treure herhaalde: „Die Toelichting en dat Praeadvies zijn niet bindend!“ Laat ik daar tegenover vragen: Vertolken zij de meening van de „synode“? De „synode“ heeft het noodig geacht om beide aan alle Kerkeraden toe te zenden. Waarom?
OPDAT DIE GOED Zouden WETEN, WAT DE BEDOELING VAN DE „SYNODE“ WAS MET HET DOOR HAAR „HERHAALDE“ 1905.
Heeft later soms ooit eene „synode“ gezegd: „Die Toelichting en dat Praeadvies geven de bedoeling van de „synode“ heelemaal averechts weer! Het was niet onze bedoeling om te zeggen, dat de Sacramenten inwendige aanwezige genade verzegelen, maar wij als „synode“ bedoelden, dat zij een zegel zijn van de belofte Gods alleen!“
Mij is zooiets niet bekend.
Men heeft dat allemaal rustig laten staan, en is gaan camoufleren, dr Ridderbos mee.
En daarom moeten menschen, die daar achter staan, niet komen met de opmerking: „Waarom niet de waarheid gezegd?“
En ik heb slechts eene vraag: „wanneer zullen wij den tijd beleven, dat enkel de waarheid genoegzaam geacht wordt als middel om zijn zaak te verdedigen?“
Neede.
J. VAN RAALTE.

OPVOEDING EN ONDERWIJS

EEN EIGENAARDIGE MEDEDEELING.

In het dagblad „Trouw“ van Zaterdag 30 Augustus 1947 komt voor een eigenaardige mededeeling. In een verslag van de conferentie van Leeraren aan Chr. Lycea en Gymnasia lezen we:

„Ter vergadering werd medegedeeld, dat de vereniging, te zamen met de Chr. Vereniging van Leraren bij het Voorbereidend Hoger Onderwijs en de Bond van besturen dezer inrichtingen een commissie in het leven had geroepen, die zal rapporteren over het geven van godsdienstonderwijs op de middelbare scholen en over de grote moeilijkheid t.a.v. de voorziening van leraren in dit vak. Tot nu toe geschiedt het slechts sporadisch door voor het vak opgeleide leraren en wordt het veelal opgedragen aan predikanten, die niet tot het lerarenkorps behoren. Dit levert zeer grote bezwaren op, waarmede vrijwel alle christelijke middelbare scholen worstelen. Met grote belangstelling wordt naar dit rapport, dat spoedig te verwachten is, uitgezien.“

Inderdaad, we zijn zeer nieuwsgierig naar dit „Domineesrapport“. 't Zal wel een slecht rapport zijn. Dominee heeft vast geen voldoende. Hij is op de leeraarsvergadering beslist 'n vreemde eend in de bijt. Immers, hij mist ten eenenmale, wat al de andere leeraars wel bezitten, n.l. vakbekwaamheid. Hij heeft geen vakopleiding gehad. Wij mogen op het rapport van de commissie niet vooruitloopen, maar wellicht is één voorstelling niet al te gewaagd, dat de commissie zal voorstellen een cursus in te stellen voor vakbekwaamheid voor predikanten. Ga zij gerust mede, o predikant, met uw catechisanten, die zich voorbereiden voor een diploma vakbekwaamheid!

Een vraag is bij mij opgerezen, n.l. waarin toch wel de speciale vakbekwaamheid van die andere leeraren bestaat? Ik meen, dat onze predikanten evengoed een universitaire opleiding hebben genoten als andere leeraren. Ik geloof, dat inderdaad aan de pedagogische zijde van de leeraarsopleiding heel wat ontbreekt. Dat geldt voor de Theologische faculteit, maar dat geldt evenzeer voor de andere faculteiten. Wij hebben vroeger voor allerlei vakken leeraren gehad, die er zeer wonderlijke pedagogische ideeën op na hielden. Menschen, die even weinig vakbekwaamheid hadden, als onze goede oude Hervormde dominee, die ons op het Gymnasium godsdienstonderwijs gaf.

Maar voor die andere leeraren hadden we toch een beetje meer ontzag, dan voor den dominee. Dat lag niet aan den man, maar 't lag aan het vak. De andere vakken telden mee, dat waren examen-vakken, maar godsdienstonderwijs telde niet mee, want dat was geen examenvak. 't Is een keer gebeurd, dat heel de klas voor een proefwerk niets gedaan had. De dominee had dat in de gaten en gaf ons allemaal een onvoldoende op 't rapport. De rector liet niet na ons onder het oog te brengen, hoe erg het toch was, dat leerlingen van een christelijk gymnasium onvoldoende hadden voor godsdienstonderwijs. Wij vonden dat een heel mooi speechje van de baas en thuis moesten we ook het noodige over dit onvoldoende cijfer hooren. Maar in onze waardeering voor 't vak godsdienstonderwijs werd geen verandering gebracht. 't Bleef een vak dat niet meetelde. En zoolang ons Chr. Middelbaar en Voorbereidend Hooger Onderwijs er geen zorg voor draagt, dat Godsdienstonderwijs een volwaardig karakter op school krijgt en ten volle meetelt, zal het altijd met dit vak modderen blijven. Daar kan de schoonste vakopleiding, en de best geïnstrueerde leeraar geen verandering in aanbrengen. En 't is eigenlijk een bedroevend schandaal, dat dit

onderwijs niet in tel is. Dat men de talen en de wiskunde eigenlijk veel belangrijker vindt dan Christelijke religie.

Daarom hoop ik, dat men in de kringen van het Chr. Middelbaar en Voorbereidend Hooger Onderwijs nu eens ophoudt te zagen over de dominees, die voor dat werk niet deugen. De doorsnee dominee is even geschikt om les te geven als de doorsnee leeraar. Zij zijn beide academisch gevormd. De dominee heeft pedagogisch misschien nog wel eenigen voorsprong. Hij heeft als student ten minste iets gedaan aan psychologie en filosofie. Wat niet van iederen student kan worden gezegd.

Laat men op de Middelbare Scholen een flink leerplan maken voor godsdienstonderwijs, dat meetelt. Waarin examens moet worden gedaan. Men moet even goed kunnen zakken op een onvoldoende voor Chr. Religie, als op een onvoldoende voor Wiskunde.

Wanneer men op de Middelbare School het vak volledig gaat meetellen, dan zullen ook de aangewezen leeraars, t.w. de predikanten, gaan meetellen.

Laat men toch geen groote woorden gebruiken van „grote moeilijkheid t.a.v. de voorziening van leraren in dat vak“.

Als alle vakken er zoo goed voorstonden t.a.v. de voorziening als het vak godsdienstonderwijs, dan mocht men blij zijn.

Ook zal het goed zijn om het programma voor godsdienstonderwijs zoo in te richten, dat men niet het werk van de catechisaties overneemt. We hebben als predikanten er nog wel eens last van, dat de leerlingen van de Middelbare Scholen niet op de catechisatie komen. Ze hebben immers godsdienstonderwijs op school! Kerk en School moeten elkaar daarin aanvullen.

Maar 't is een schandaal, dat iemand een Chr. Middelbare School verlaat, zonder dat hem de grondslagen der Christelijke religie zijn bijgebracht. Dat ligt niet aan de leeraren.

Prof. van der Leeuw zei onlangs: er zijn meer be-gaafde predikanten dan dokters.

Predikanten zijn zeer goed in staat godsdienstonderwijs te geven, net zoo goed, als andere leeraren. Maar het vak is niet in eere. Dat moet grondig veranderen.

Daar ligt werk voor de vereniging van Leeraren aan Chr. Middelbare Scholen.

Enumatil.

K. MEIMA.

UIT HET POLITIEKE EN SOCIALE LEVEN

KORT WEDERWOORD

AAN DEN HEER J. SCHOUTEN.

In „Nederlandsche Gedachten“ van 20 Sept. '47 bespreekt de Heer J. Schouten onder den titel: „Aan onze Geestverwanten“ het stuk over het miljoenplan in „De Reformatie“ van 21 Juni j.l. Eerst neemt hij dit stuk over, en dan tracht hij dat te weerleggen, of de onjuistheid er van aan te toonen. Of de 15 onder-teekenaars van bedoeld stuk in „De Reformatie“ op deze bespreking van den Heer Schouten willen en zullen antwoorden, en zoo ja, hoe, is uitteraard mij onbekend. Dat zullen zij eventueel in eene vergadering te samen moeten beslissen. Maar het zal mij wel geoorloofd zijn, reeds alvast een paar opmerkingen te maken.

De Heer J. Schouten heeft het ook over: „De kerkelijke maatregelen en besluiten, welke genomen zijn, de „vonnissen“, welke geveld zijn“, die „zouden, aldus wordt gesteld, de betekenissen hebben van uitsluiting uit het koninkrijk der hemelen“, blz. 263a, en zegt dan, dat zij, die deze maatregelen etc. hebben genomen, ontkennen, dat zij die betekenissen hebben“, en schrijft dan voorts als zijne gedachte: „Zelfs al zou men menen, dat die maatregelen etc. alleen zo mogen worden verstaan“ (als) „de vijftien“ hen verstaan, dan dient de verklaring van hen, die deze maatregelen etc. namen, dat zij niet die betekenis en strekking hebben, te worden aanvaard als een serieuze. Men mag, naar eigen inzicht, deze verklaring onjuist achten, dit rechtvaardigt niet, dat men haar terzijde stelt“, t.a.p.

Deze redeneering van den Heer J. Schouten gaat m.i. niet op. Schorsing in, afzetting uit, een kerkelijk ambt, afhouding van het Avondmaal, weigering van doop e.d.g. zijn kerkelijke handelingen. Welke betekenissen die hebben, hangt niet af van eenig momenteel en subjectief bedoelen van degenen die ze in bepaald geval uitvoert of toepast, maar die handelingen hebben haar eigen kerkelijke betekenis, onafhankelijk van de subjectieve meening van den er op dat oogenblik mee handelende. En die eigen betekenis wordt aangegeven in de Heilige Schrift, en staat voorts nader omschreven in Kerkorde, Banformulier, Belijdenisschriften. En dan zijn zij, hetzij nog slechts in beginsel, hetzij in volle doorvoering, uitsluiting uit het koninkrijk Gods, n.l. als zij recht geschieden. En als zij niet te recht geschieden, dan zijn zij schrikkelijke vergripen aan Gods verordeningen en heiligheden. Geen andere of goede bedoeling van wie ze verrichten, kan hier iets aan veranderen. Die bedoeling mag voor hun subjectieve verantwoor-

CORRESPONDENTIE.

Binnenkort zal de inhoudsopgave van den 22sten jaargang van ons blad worden samengesteld. We verzoeken onzen abonnees, die er prijs op stellen, deze inhoudsopgave te ontvangen, ze bij ons aan te vragen.

DE UITGEVERS.

De groote toevloed van copy noodzaakt ons, vele artikelen te laten overstaan. REDACTIE.

delijkheid betekenis hebben, maar aan de objectieve betekenis dier handelingen zelve wordt daarom niets gewijzigd. Slechts bezondigt degene, die ze niet naar Gods instelling en haar wezenlijke bedoeling verricht, zich schrikkelijk. Bij zulk eene andere bedoeling behoort de gepleegde handeling (schorsing, afzetting, onthouding etc.) openlijk teruggenomen te worden, en dat met oprechte belijdenis van zoo snood vergriep aan Gods heilige verordeningen. Want de kerk is niet de kerk van schorsende, afzettende, afhoudende Synoden, Classen, Kerkeraden, doordat zij de betekenis van die kerkelijke handelingen ieder oogenblik naar eigen believen vaststellen konden, maar de kerk des Heeren. En daarom bepaalt alleen Hij de betekenis dier kerkelijke handelingen, en vergriep zich op diep schuldige wijze aan de rechten des Heeren, wie ze niet naar Zijn verordeningen verricht. Hier verontschuldigen geen „goede“ bedoelingen.

De Heer J. Schouten heeft met deze objectieve betekenis dezer kerkelijke handelingen, deze hare onafhankelijkheid van de subjectieve meening of bedoeling harer uitvoerders, blijkbaar niet gerekend, en daarom gaat zijne redeneering in dezen niet op.

De Heer J. Schouten zegt ook, dat het Centraal Comité niet maar zonder meer het besluit genomen heeft tot dit miljoenplan, doch eerst een vergadering heeft belegd van door de kamerkieskringen aan te wijzen vertegenwoordigers, en dat in die vergadering niet gebleken is van eenige noodzakelijkheid of dringende wenschelijkheid om de zaak te behandelen in een deputatenvergadering en dat voorts aan de Kamerkieskringen gevraagd is samenkomsten te beleggen met vertegenwoordigers van de kiesverenigingen enz. ter verdere voorbereiding van de uitvoering van het besluit, blz. 255. Maar daaruit blijkt wel, dat het Centraal Comité niet alleen gehandeld en besloten heeft, doch daardoor wordt niet weerlegd, dat dit plan van bovenaf is opgelegd. Samenkomsten van vertegenwoordigers van de kiesverenigingen moesten belegd worden, niet om eerst nog over dit plan als een voorstel te handelen, en wel in de kiesverenigingen, maar: ter verdere voorbereiding van de uitvoering van het plan. Waar is hier de democratie? Waar zijn hier besprekingen in de kiesverenigingen over een voorstel, voordat het tot een besluit van het Centraal Comité wordt, dat de geheele Partij bindt? Het Centraal Comité ontwerpt een plan, bespreekt dit met vertegenwoordigers van de Kamerkieskringen, en het besluit wordt genomen voor die Partij, zonder de Partij als geheel er eenigszins in te kennen, en dat besluit wordt dan die Partij zoo maar opgelegd. De Heer J. Schouten zegt, dat het Centraal Comité niet buiten zijn bevoegdheden is gegaan. Dat mag zijn. Maar dat neemt niet weg, dat dit besluit zoo goed als geheel zonder eenige kennis van de Partij is genomen en aan de Partij opgelegd. Hadden die vertegenwoordigers der Kamerkieskringen mandaat tot wat het Centraal Comité ten dezen van hen vroeg, hadden zij dat tevoren van hun kieskringen ontvangen, of hebben zij een blank mandaat om in alles maar naar eigen goedvinden te handelen namens en voor hun respectieve kieskringen? Hebben we hier niet in praktijk het Führersbeginsel van het Nationaal Socialisme?

En natuurlijk, een eventueel protest in de kiesverenigingen ware na dit besluit en deze getroffen maatregelen ter uitvoering, te laat, en zou geen betekendend effect meer kunnen hebben.

De Heer J. Schouten spreekt ook over het boekje van prof. mr I. A. Diepenhorst, blz. 257 v., en erkent, dat daarin wel een en ander stond, dat beter uitgedrukt had kunnen worden, maar meent, dat het verband dan toch de bedoeling wel kan doen verstaan als goed. „Moest nu om deze en soortgelijke objecties en opmerkingen verhinderd worden, dat dit boekje werd aanbevolen, ten gebruike en in verband met de behandeling van onderwerpen op de vergaderingen van Anti-Revolutionaire Jongeren Studieclubs?“ blz. 258a. Maar afgezien van de vraag, of er niet meer op dit boekje aan te merken valt, zoo ligt in de uitgave door het Centraal Comité, en zijne onvoorwaardelijke aanbeveling ervan, als vanzelf voor de kiesverenigingen en haar leden, dat het Centraal Comité dat boekje goedkeurt, voor zijn rekening neemt zonder reserve, er eens mee is. Wanneer dit niet het geval is, dan moet men op zijn minst eenige bedenking laten blijken.

Doch, zooals ik schreef, laat ik de eventuele beantwoording van dit artikel van den Heer J. Schouten verder daar. Slechts op deze enkele punten wilde ik even de aandacht vestigen.

18 Sept. '47.

S. GREILDANUS.

ONS PROFETISCH GETUIGENIS TEGENOVER DE OVERHEID.

In enkele bladen uit onzen vrijgemaakten kring las ik een paar artikelen, welke ons willen waarschuwen voor een verkeerde kritiek op het Overheidsbeleid. De schrijvers meenen, dat die kritiek, ook in onzen kring, veelal uit een verkeerden, dus niet Schriftuurlijken geest voortspuit. Uit dezen opstandigen en revolutionairen geest, dat men zich geen onderdaan meer weet, maar beneveld door den waan der volks-souvereiniteit zich stelt boven de Overheid en dan op vaak laatdunkende wijze spreekt over de daden der regering inzake het Indië-beleid, het economisch beleid enz. Een der schrijvers zegt, dat er onder ons niet alleen zóó wordt gesproken, maar ook geschreven. Dat er in de gesprekken wel op die wereldsch-afvallige manier kritiek geleverd wordt, zullen velen helaas kunnen constateeren, maar of er ook zóó geschreven wordt, is mij uit onzen kring niet bekend. De schrijver had dan ook die bewering met bewijzen moeten staven. Ik kan me althans niet voorstellen, dat hij bijv. de bekende en veel besproken rede van prof. Holwerda over „De crisis van het gezag” onder zulke bovenbedoelde wereldsche schrijverij zal willen rangschikken.

Intusschen is de ernstige waarschuwing niet overbodig en is tegelijk een thema aangesneden, dat onder ons wel een positiever uitwerking behoeft dan bovengenoemde schrijvers in hun artikeltjes geven.

Ja, de waarschuwing is niet overbodig. Men hoort in onzen kring ook wel eens het regeringsbeleid op de onderscheiden „levensterreinen” becritiseeren in een geest, die in veel herinnert aan de houding van sommigen tijdens de Duitse bezetting, die zonder geloof, zonder profetischen drang uit het besef van ambt en roeping overeenkomstig de Schriften, alles van de bezetters verwenschten en tegenstonden. Wij zullen zeer zeker onszelf moeten beproeven, of van dien geest niet iets ons heeft beïnvloed, zoodat wij in ons spreken over en ons critiseeren van de overheidsmaatregelen op het economische en overige „terrein” en het regeringsbeleid inzake Indië beducht moeten zijn voor infectie van dien kant. Inzoverre nu bovengenoemde auteurs in hun artikelen daarvoor waarschuwen, zullen wij hun woorden zeer ernstig ter harte moeten nemen. Want in dezen spreken zij ongetwijfeld de Schrift na, welke ons gebiedt ook de harde overheden in hun machtsbevoegdheid en hun regeringsbeleid te eerbiedigen om Gods wil, mitsdien ook om des gewetenswil. Alleen maar: daarmee is niet alles gezegd, daarmee is nog slechts iets negatiefs gezegd, zoodat het voornaamste heelemaal nog niet is uitgezegd. Want als we zeggen: ik waarschuw u, dat gij op deze wereldsch-afvallige wijze niet uw overheid critiseert, moet toch tegelijk aangewezen worden, hoe wij dan wel in de kritiek op onze overheid moeten staan. Helaas ontbrak dat in één van de artikeltjes, welke is las, ten eenenmale. Dat is uiterst gevaarlijk! Want dan wordt — misschien onbedoeld — de gedachte gewekt, dat wij zonder meer hebben te buigen en alles critiekloos hebben te aanvaarden en ons alleen nog maar overblijft het gebed, waarin wij van den HEERE verandering mogen afsmeken. Maar het wekken van die gedachte al is uiterst gevaarlijk. En wel hierom, dat wij ook tegenover de Overheid een positieve taak en roeping hebben, welke in de Schriften is gefundeerd. Wij hebben ons profetisch ambt ook aan de Overheid te bedienen. Dat wil dus zeggen: wij mogen, ja moeten het Woord Gods onze Overheid toeroepen. En wij moeten dat niet alleen doen een niet-christelijke of schijn-christelijke Overheid, maar ook de Overheid, die christelijk is en christelijk, dus overeenkomstig het Woord Gods, wil regeren; en dat toeroepen van het Woord Gods, de verkondiging van Gods wil en wet voor haar ambts-werk, houdt ook in: kritiek op haar regeringsbeleid, een toetsen van haar daden aan Gods wet.

Dat is dus niet een gaan staan boven de Overheid, een op revolutionaire wijze de Overheid ter verantwoording roepen voor de rechtbank van eigen b.v. democratische opvattingen, neen: dat is samen met de Overheid willen buigen onder het Woord, opdat het Koningschap van Christus geëerd en geprezen worde; dat is GELOOFS-critiek. De kerk begint dan overeenkomstig het Schriftuurlijke en apostolische gebod te bidden voor de Overheid (1 Tim. 2:1-3); om dagelijkse bekeering voor onze Koningin en voor alle Overheden, omdat alleen in dien weg de Geest komt met Zijn genade en wijsheid, door welke het alleen mogelijk is christelijk — dat is dienende de verlossing door Christus — te regeren. En dan voorts in de verkondiging van het Woord houdt de kerk aan de Overheidspersonen — niet aan den staat, wat een modern revolutionair begrip is —, die onder het gehoor des Goddelijken Woords zitten, den eisch des HEEREN voor met betrekking tot hun bijzonder overheidsambt, en dat wel overeenkomstig de Belijdenis, met name overeenkomstig art. 36, welk artikel mede beleden is en wordt door de overheidspersonen, die kerklid zijn en welk artikel nu juist niet speciaal voor den Zondag, maar veelmeer en veelmeer voor de zes dagen van de zeven dagen durende overheidsweek ten hunnen behoeve is geformuleerd! En vervolgens is het ook de roeping der kerk ook die Overheid, welke des Zondags niet in de kerk wil komen, profetisch het Woord te bedienen. Van die roeping der kerk zijn

vele voorbeelden in de Schrift, voor ons normatief, opdrachtgevend. Zoo hebben de profeten in Israël op Gods bevel getrouw het goddelijk Woord gebracht aan de afvallige koningen. Zoo heeft b.v. Daniël aan Nebukadnezar en aan Belsazar (Dan. 2; 5) getrouw het Woord bediend; zoo heeft b.v. Paulus aan Agrippa dat gedaan (Hand. 26); zoo heeft Johannes de Dooper, Christus' wegbereder en heraut, niet geschroomd ook over het privé-leven van Herodes den viervorst het Woord Gods vermanend en verbiedend te spreken en..... die trouw in het profetisch getuigen heeft Johannes het hoofd, het leven gekost. En dat bedienen van het profetisch ambt jegens de Overheid is in de oude kerk voortgezet door een Lucifer, bisschop van Cagliari, een Athanasius, een Hilarius, een Ambrosius (zie dr. H. Berkhof, De Kerk en de Keizer, pag. 109 e.v.); een Luther, een Calvin....

Ja, als men de kerk on-kerkelijk maakt, doordat men op grond van een valsch toegepaste soevereiniteit in eigen kring, het leggen van een gemeene-gratie-vloer en een theorie over zoogenaamde natuurlijke Godskennis kerk en overheid van elkaar afsplitst (art. 3 A.R. Program), art. 36 „eigenlijk” uit de Belijdenis wil wegnemen (S. G. de Graaf; K. Dijk) en de kerk „verlaagt” of naar men zegt „verhoogt” tot heilsinstituut, genadewinkel voor de onsterfelijke ziele (I. A. Diepenhorst), — ja, dan is het profetisch getuigenis eruit!

Dan zullen ook de kerkleden niet meer weten te profeteeren — als er geen profetie is (in de kerk, op den kansel, in de Belijdenis) dan wordt het volk ontbloot. Dan gaat men een comité oprichten voor „Rijkseenheid” en komt dan met een petitie, waarin alleen maar gesproken wordt over wat allen gemeen is (Gemeene-Gratie-schemata!), in dit geval niet over de gaven, doch over de narigheid aan allen gemeen (b.v. weinig fierheid tegenover de bondgenooten — vergelijk het Duitse „Heldentum”! — en geen goede en te weinig voorlichting enz.), terwijl men moest spreken over de verlaten van Gods rijksweg en de vertreding van 's HEEREN ordinantiën!

Och, of al het volk des HEEREN profeten ware ook tegenover de Overheid, om buigend onder Gods Woord uit het geloof vandaag kritiek te oefenen!

Ja, het is goed te waarschuwen tegen den wereldsch-afvalligen geest in de kritiek op de Overheid. Maar laat ons dan tegelijk het Goddelijk gebod uitroepen, om in het geloof te profeteeren. Het benauwende van deze dagen is, dat er zoo weinig geprofeteerd wordt ten overstaan van de Overheid, ook door ons, vrijgemaakten. Het oordeel Gods breekt ons koninkrijk in stukken, maar niet alleen de Overheid en het afvallige volk, dat die overheid in meerderheid steunt, staan schuldig: ook wij. Want wij moeten Gods Woord, dat zulvere Woord der waarheid, uitroepen, opdat ons volk niet ongewaarschuwd, niet ongewaarschuwd van 's HEEREN wege door onzen mond, verloren ga. Maar helaas, wij hebben het veel te druk nog met den kerkstrijd en met het zoogenaamde „getuigen” in de wat men pleegt te noemen levensverbanden (bedoeld worden de organisaties!). Intusschen weet het christenvolk van Nederland niet anders dan een vage en vlakke en humanistische petitie op de tafel van de volksvertegenwoordiging te leggen. — Dat moet ons benauwen. Want als de HEERE ons ook eens hierom heeft vrijgemaakt, dat wij profetisch Zijn Woord zouden uitroepen voor Overheid en volk, om te getuigen: Breek uw zonden af door gerechtigheid..... Ja, als dat eens waar zou zijn..... en het is waar, dan moet het ons benauwen. Want we zijn aan dat positieve profeteeren, aan dat positieve critiseeren vanuit en door het Woord nog zoo weinig toe. Och, of al het volk des HEEREN profeten ware..... Dan werd uit de benauwdheid der ziel, wegens den last — gelijk de profeten zeggen — ja den last der profetie, het getuigenis geboren.

Ja, waarschuwen tegen den revolutionairen geest der kritiek is noodig, maar dan alleen maar, opdat de positieve Geest des HEEREN vaardig over ons worde, zoodat ouden en jongen profeteeren jegens en critiseeren over de Overheid, ja grondig critiseeren — dat is schiften en scheiden wat wel en wat niet overeenkomstig de Schriften is bij onze Overheid. Wie ingaat tot die positieve roeping jegens de Overheid gehoorzaam aan het gebod, eens aan vader Abraham gegeven: en wees een zegen; ook een zegen voor Overheid en volk!

Rotterdam.

FRANCKE.

HET BOEK VAN DE WEEK

„Man van conflict.....” toch van Eenheid”, door ds J. Bosch. — Erven A. de Jager, Groningen. 1947.

Toen de Heere de voeten Zijner twaalfen wiesch, en Petrus tegen het wasschen zijner voeten door den Heere tegenspraak verhief, zeide de Heere: gij zult het na dezen verstaan. Joh. 13:7. Zoo is het met veel dat geschiedt. Op het oogenblik dat iets geschiedt, doorzien we dikwerf zoo weinig, wat het nu eigenlijk is, dat gebeurt, wat daarvan de betekenis

en blijvende waarde, of onwaarde, is, en wat daarin de personen beduiden, die er in werkzaam zijn. Eerst later, wanneer de gevolgen openbaar geworden, en allerlei om zoo te zeggen onwezenlijkheden of kleinigheden weggevallen en aan het bewustzijn ontzoken zijn, kunnen we den eigenlijken zin ontwaren in wat voorviel en gedaan werd, en ook beoordeelen de personen die daarin handelden, naar grootheid van karakter, gaven, arbeid, invloed. Dat latere oordeel wijkt dan wel eens af van den vroegeren indruk. Fouten, tevoren niet opgemerkt, worden dan gezien. Deugden in het eerst niet, of te weinig gewaardeerd, komen later beter aan het licht. Zoo kunnen we nu ontwaren, hoe bij de schitterende figuur van dr. A. Kuyper Sr. die door zijn groote gaven en machtige praestaties eenmaal veler bewondering wekte en hen ook als verblindde, ook ondanks zijn anders begeeren den invloed van zijn leermeester prof. Scholten en van de filosofie in het laatst der 18e en het begin der 19e eeuw na- en doorwerkte in zijn wetenschappelijke constructies en daarmee overeenkomende werkzaamheden, b.v. in wat hij leerde van het onderscheid tusschen momenten en relaties in de wetenschap, rechtvaardigmaking van eeuwigheid, „gemeene gratie”, pluriformiteit der kerk, e.a. Tegenover hem stond in menig punt zijner voorstellingen en handelingen prof. L. Lindeboom, die toch niettemin zijn buitengewone gaven eerde, en hem in zijn werk overeenkomstig de Heilige Schrift zeer waardeerde en gaarne steunde, maar die in zijn leven geen overvloedige instemming en medewerking op kerkelijk en wetenschappelijk gebied heeft mogen deelachtig worden. Nu echter, nu de kruitdamp van vroeger wat opgetrokken is, begint prof. L. Lindeboom in zijn betekenissen naar denken en strijden op wetenschappelijk en kerkelijk terrein beter uit te komen in gunstigen zin. In bedoelen, in karakter, in strijdwijze blijkt hij nobel, niet minder dan vroeger. Het ging hem om de heerschappij van Gods Woord. Hij streed niet met verdachte wapens, op oneerlijke wijze. Moedig trad hij op waar hij meende Gods Woord en de waarheid te zien aangerand, of een verkeerden weg ten verderve van 's Heeren kerk te zien ingeslagen, maar niet in eigen hoogheidswaan of tot het zoeken van eigen roem en wil. Hij had zijn gebreken. We behoeven het niet in alles met hem eens te zijn. Maar ook nu, jaren na zijn verscheiden, op zijn leven en strijden terugziende, mogen we zeggen: hij was en heeft gestreden als een ridder „sans peur et sans reproche”, zonder vrees en zonder blaam, een ridder Gods, die op zijne wijze en met de hem verleende krachten de krijgen des heeren heeft gevoerd, dappere daden gedaan, en zijn blazoen niet heeft besmeurd.

We kunnen een en ander ons zeer beknopt voorgesteld zien in bovengenoemd boekje van ds J. Bosch. Een volledige levensschets van prof. L. Lindeboom geeft ds Bosch hierin niet. Hij teekent kort een aantal onderscheiden conflicten, waarin prof. Lindeboom gewikkeld werd of optrad, en hoe prof. Lindeboom dan daarin sprak, of schreef, of handelde. Hij wijst er o.a. op, hoe de professoren Bavinck, Wielenga, Noordzij, die zich in 1896 tegen prof. Lindeboom stelden met hun „Opleiding en Theologie”, daarna van gedachten veranderden, en in bepaalde opzichten de meening van prof. Lindeboom deelden, blz. 49 v.v. Hij doet zien, hoe onjuist het is, te beweren, dat prof. Lindeboom de bekende verklaring van 1905 zou opgevat en aanvaard hebben in den zin harer uitlegging door de Synode in 1942 e.v.j., blz. 97 v.v. Zie voor deze kwestie 1905 en 1942 e.v.j. ook de hoofdstukken 22, 25, 27. Ds Bosch vat in drie uitspraken saam wat z.i. uit prof. Lindebooms leven als kerkelijke figuur opgemerkt kan worden: „zijn zoeken naar de eenheid der kerk en ook zijn koershouden daarin, als er struikelblokken op den weg werden gelegd; zijn waken voor de zuiverheid der leer en de handhaving der Belijdenis; een voorbeeld van heilig verweer”, blz. 118-120.

Men koope en leze dit boekje. Ds R. H. Bremmer schreef een „Woord vooraf” ter inleiding.

10 Sept. '47.

S. GREIJLDANUS.

Amice frater.

Het is nog niet zoo lang geleden, dat het scheen alsof de bond van J.V. onder leiding van de heeren Ad. Kuiper en prof. K. Dijk, met als adviseur prof. Waterink, zich zou laten inlijven bij de „Nederlandse jeugdgemeenschap”, waarin vrijzinnigen en socialisten en christenen van allerlei pluimage zouden samengaan ten dienste der vaderlandsche jeugd. Er was reeds een „nationale” samenkomst, waarin de vaandels der verschillende organisaties in één band waren samengebundeld, een symbool, dat toen wel eenigen schrik in den synodocratischen kring werkte. Wij hebben toen het onze er van gezegd. En het gevolg was dat genoemde heeren — al of niet met den adviseur — zich uit die „beweging” — want zulke dingen bewegen zich altijd — terugtrokken op niet zeer elegante wijze. Zij zeiden, dat anderen daar-